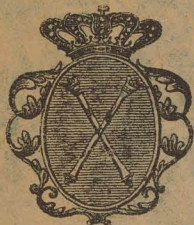

VI. b. 465.

Biblioteka Jagiellońska.

VI. b. 465.

4801

CIMELIA

Teol. pol.

od Kroteckiego

$\frac{22}{9} 93$

9. str.

1893. I. 91.

Wielka radość.

Autor Tunnowski Syn. Teofil

miat Birgel w Wilnie

Cim. Gu. 4801

ZWIERCIADŁO
NABOZENSTWA
CHRZESCIANSKIEGO W
POLSZCZE/

Począwszy od przystania Polaków
na wiare Krześciańska/ aż do te-
rążniejszego roku 1590.

PRZEZ POBOZNEGO MEZA
K. Symoná Theophila Zborow Wielko-
polskich czynnego y wiernego dozorce
nápísane.

W Wilnie/

V Jakuba Markowicza/ Roku 1594.

N A H E R B

Gówieconych Róiażat Rádżiwilow/
Jego Mści Pána Jánuśa Woiewodzicá Wi-
leńskiego/ y Jego Mści Pána Jerzego
Woiewodzicá Nowogrodzkiego.

Młdnego Orła meżne bywają Orłeta/
Co siez was potężnie/ o zacie Róiażeta.
Bo was prawie tu słońcu twarzy obrócają
Rodzice sławni/ á stąd wcieśnienie mają
Nie podie/ iż patrzącie okiem niezmiżonym
Na błask męstwa przodków swych wiekó nieśńóczonim
Nie podległy. Przetoż sie chwycicie piękney sławy/
A toć jest pochodzący z Cnoty owoc prawy.
Tak zjawia wśhemu światu trzy trąby ogromne/
Wiące wáśe státeczną/ obyczáie skromne/
A dárżkóści wspaniałey niepochybne znáki/
Po ki lás będzie miał zwierz/ á powietrze prąki.

Oswieconym Książ

żetom Książkiom Jego Wszech-
pánu Januszowi Woiewodźcowi Wileń-
skiemu / y Jego M. pánu Jerzemu Wo-
iewodźcowi Nowogrodzkiemu / Bráciey
Stryeczney / Pánom mnie Miłosćiwym.

Láski od Pána Boga y wszechpoćiech
zrozmnożeniem chwały Bożey
wernie życząc.

Ost przeciwników Ewangeliey
Chrystusa Pána nigdy to nie wi-
chodzi / (gdyż. plenis buccis impu-
dentissime detonare non desistunt) że
y nich prawdziwa wiara / prawdziwy ko-
ściół / á to iure quodā hereditario od Aposto-
łow s. máia. Co iesliby tak było / mieliby
ná podaniach Apostolskich w piśmie s. zo-
stawionyth tylko polegac / przysady y przy-
mioty wichrowatych mózgów / zwłasczjá
stowu Bożemu przeciwnie odrzuciwszy.

Lecz iż zmyślone á pogańskimi zabobony
nádżiane ich naboženstwo ná iáwia zám-

322 323 324
żdy wiecey wychodzi/ a niżli sie im o pra/
wdziwcey a nienaganioney wierze sni/oleo-
um & operam wszyscy rozney maści Mniſzy/
Rzymſkiego Biskupa Hancerze perdunt,
gdy swoje wiarez grubych a sproſnych ba-
iel ludzkich zgrzebi vprzedzona zaſubtelny
a przednie dobry iedwab ze ſlowa Bożego
vdawais. W czym/ acz iest niemato kſia g
wydanych/ktore ich fałſz borza a prawi-
niſzcza: wſzakoz y ta kſiażeczka w praw-
dzie mała/ lecz zacnoſcia ſlow doſyc wa-
żna/iąſnie y właſnie pokażnie/że coſkolwiek
przeciwnicy maia / z wymyſłow a plotek
mniſzych maia. Ktora ia Kſiażke / iako
dawny ſługa Kądziwilowſki / W. X. M.
za nowelato acz ludziom mlodym / iednak
wielkiey nadzieie pelnym ofiarunie / Godzi-
toby ſie co wieſzego dac / ſed paruum parua
decent. Napotym / gdy/da Bog/moje ſie teſz
Staroſtwo rozmnoży / W. X. M. lepiſze y
zacnieyſze podarze potykać bedzie. Teraz
na pierwotku ten maluczki vpominek racz
cie W. X. M. za wdzieczne przyiać / y nie
tak munus iako animum dantis wważać. Ko-
zumiem temu / że W. X. M. z taſki milego

Bogá

Bo gá żota dź / ktora sie włoſkiego Kſiedza
wieprze tucza / od pſſenice Kwángeliey
Kryſtuſa Pána rozeznáć vmieia. A ſtym
W. X. M. Pánu Bogu w iego náſwiet
ſa obrone porucżam / proſząc iego ſ. miłó
ſci ze wſyſtkim Zborem Bierżańſkim / aby
W. X. M. weſpolet z láry / z rozmnożeniem
znáiomóſci prawdziwego Zbáwiciela ná
ſego w wielkiey wadze y zacnoſci w wſy
tkich tak dla Zboru Bożego iáko y oyczy
zny ſwey kwitnáć mogli. Dan z Bierżań
ſkie^o dworu 10 Stycznia / Roku 1594.

W. X. M. moich mſciwych Pánów.

dawny y powolny ſługá.

Jan Syćciński

✠ ✠ ✠

Do łaskawego Czytelnika R.
Andrzej Chrzastowski.

Dach małuczkich książek w kraju Litewskim
mieściąc dostatek z łaskawego wyczęnia
p. an. Jana Syćńskiego Namieśnika Bir-
żańskiego który szczyt s. sw. przeciwko Zborowi
Bożemu y przeciwko prawosławnej wierze Ewange-
lickiej / deklarując / dawszy gospode w sercu swym
Synowi Bożemu / dał też te książeczki kosztem swo-
im drukować / dla tego / iżechmy te troskę wi-
dzieli być wszystkim bardzo potrzebną / y pożytecz-
ną / a osobliwie onemu stanowi Ślacheckiemu /
ktorego znaczne y pobożne Rycerstwo / tuż prawie z
przyjęciem Krztu świętego / w przodkach jest od
Krola swego tym obowiązane / aby dobytciem mie-
czow swych przy czytaniu Ewangeliej Syna Bo-
żego to wszystkim światu wiadomo czynili / iż
zdrowia swego nie litnia / dla przepowiadania E-
wangeliej świętej / że też są gotowi zawsze bronić
tych ludzi przez ktore P. Bóg rozsiewa słowo swo-
je s. ludzkiewymysłki bardzo szkodliwe duszemu zbá-
wieniu zabobony / iako prawy on młot ogniasty roz-
bijałace. Abowiem ten pracowity w Winnicy Kry-
stusowej robotniad / brat miły w Krystusie Ksiądz
Simon Theophil / ktory to Zwięciadło spisał / dla
pamięci ludzkiej te nie małe wszystkie rzeczy z regis-
trował ktore za s. Woyciechą w Kościele Catolickim
nie były / ale są nietylko po s. Woyciechu do
Chrześcijaństwa w prowadzone y miasto słowa Bo-
żego

Do Czytelnika.

żego ludzioru zalecone / aby każdy przypatrzwszy
się pierwsiemu y ostatcznemu wiekom / obaczywszy
co nayrychley wielką rozność nauki y obrzędow w
kościelie powszechnym rzeczonym / (przypatrzwszy
się y temu takto ięszce od Jagiela poczynwszy Księ-
stwo Litewskie przychylnie Ewangeliom) zrozumi-
ał też y to prawda! to żeby Kościół Rzymskie-
go naśladowce byli Katołikami gdyż wiara y wsta-
wy ich nie zawię ani wszedzie po świecie rozlane
były. Także jeśli ta matka w nauce y Wierze nie
bladzi ponieważ ta Mistrzyni Zborow Chrześciań-
skich siebie sama nazywając / takie artykuły na-
świetla wydała ktore nie objaśniała pisma s. ale ia-
dowite błedy płaściem słowia Bożego zakrywała.
Tę ostatkę aby adwersarze słowia Bożego przed tym
niemy nas Virga Absur fabla swa rozważała
kauze swa nader zła y niesprawiedliwa obaczyć /
a z Ewangelikami do zgody co nablizey umierzać
mogli. Wolała oni wstawić: Nas s. Woyciech
wozył. My od tego nauki nieodstąpiemy. Wy nas
z oczystych dobr potwarzami swemi wyznuc chce-
cie. Myśmy są prawdziwemi dziedzicami wiary
świetego Woyciecha. Wyście od nas wysli nie my
od was. Co jest pierwszego y dawniejszego to też jest
prawdziwsze y lepsze. Co gdy słyszymy nie wstyda-
my się tego wyznać / iż my posłuszeństwo Biskupo-
wi Rzymskiemu y tego Kościołowi wypowiedzieli /
ktorego byśmy snadź byli nigdy nie wypowiedzieli /
gdyby dla wymysłow ludzkich Zakonu Bożego nie
přował. Przetoż dogadziąc wolei Adwersarzow
Zboru Páńskiego / śpiewamy też y sami te piońe-
czke: Co jest dawniejszego y pierwszego / to też jest
lepsze

Przedmowa

lepsze y prawdziwsze: Ktorey nauki nie podał Bi-
 skup S. Woyciech o Sakramencie Ciała y Krwie
 Syna Bożego nie ma być przyjmowana. Wszakże
 tego się namacać ani dogadać żadna miara nie-
 możemy/aby na świecie miasto być dawnieysze Pa-
 piestwey Mszey rozczytawanie / niżeli Ewangeliz-
 ckiego używania Wieczerzey Pańskiej zwiastowa-
 nie / sprawowanie / podanie / y objaśnienie. Bo y
 nayprostszy człowiek przyjdzie dotych czasow w kto-
 re s. Woyciech Ewangelia opowiadał / obaczymy
 natychmiast iaka się zstąpiła w samym Papieństwie
 rozność / tak iż każdy rzecze: Abo w terażnieyszym
 Papieństwie niemaś dawnego Chrześcijaństwa / bo
 jedno drugie pożarto: albo samo w sobie Papieństwo
 będąc rozdwojone z roznych wiar iako ptaszcz zebrat-
 czy z roznych ptaków jest zlatane. Musi y to wy-
 znać / iż Ewangelickie świętości Wieczerzey Pán-
 skiej vstugowanie bliższe y podobnieysze jest do tej
 służby ktora s. Woyciech sprawował / niżeli Msza
 dzisieysza Papieška. W Gnieźnie y do tego czasu
 Custosze Karbu Bożośelnego chowania y pokazuia kiel-
 lich Orzechowy / ktorym snadź Biskup s. Woyciech
 vstugował / znał wielki iż iego wiek zloty był z li-
 czby onych świętodawcow / o ktorych ieden powie-
 dział: Przedtym złości Świętodawce drzewianych
 kielichow używali / a teraz drzewiani księza zło-
 tych kielichow używają. Nie bał się aby drzewo w
 się nie brato krwi Bożey / ani się obrażając naczyn-
 niem drzewianym dał wwieść od prostoty słowa Bo-
 żego. Katechizmem s. Woyciecha Bogarodzice
 nazywają / ale iż nieco w tym Katechizmie przy-
 sad y wynalazkow ludzkich widzimy / iako osoby
Woyciecha

Do Czytelniká.

Woyciechá s. nie potepiamy / ale is Bogu na jad
oddátemy / tak pisaní od niego zložoney za práwidło
wiáry Krześcíanstkey miec nie możemy : ále ten
kátéchism s. Woyciechá kředem iáko dawnieyszym
kátéchismem Apostolskim popráwuitemy / ani sobie
pánování nad domem Božym przywlaščzamy /
ále stowá Božego stárodawnośc potážuitemy / y Pa-
pieřka wiáre byc nowa y nie powszechna stánutem
Božym osadzamy. Bo iesli to lepszego co dawnieys-
zego / á godzić sie bedzie od Lutrá y Cálwiná do s.
Woyciechá áppellowác / iáko byśmy obaczyli ktora
wzdy wiára dawnieysza / czemu byśmy dálšey y gles-
bšey dawności szukać y námácać nie mieli / á żeby
ludzie dla niedawnych person národzenia / stároży-
tnego zwláštowania Ewángeliey w podeyzżenie
iákto nie przywodzily / od S. Woyciechá do same-
go Chryřtusa / ábo do iego Apostolow swietych áp-
pellowác nie mieli : Oto ná oko stuga Boży žyczli-
wie pokazal. Iż Mřsa Papieřka z swois istota nie
była za Woyciechá s. ánawet ani za s. Stánisłaa
wá chociař go terážnieyszy máláři podnořac optá-
tek ná głowe málui / Abowiem te wřytkie Cere-
monie ná ktorych ofiára Mřšey Papieřskiej záwiřřá
w pułtrzećiu stu niemal lećiech / po náwroceniu
Polaków do wiáry Chřescíanstkey nářřáły. Oto
mař czytelniku bogoboyny iż za Woyciechá s. o
Sákrámenće Ciáta y křwie Pána nářřego Jezus-
sa Chryřtusa niebyto iákto iákto teraz iest rozumie-
nie w službie Božey niebyto podnořenia ani pod ie-
dna osoba Sákrámentu rozdawano / choćbyto dro-
gie wino / iednář pospolitego cřtowięta od křwiká
křwie Božey nie odsadzono / nierzřac aby neřono że-

Przedmowa

by najmnieyszy y nayprostszy káplanieżek miał pić
cia krow z Chleba czynić żywe a z ducha y z Bost-
wem złączone człowieczeństwo dla ofiary za żywe y
zmarte / ktory takot gdy sie vpleni Mśa Woycie-
ch s. nie bedzie nowego a oycem naszym Proro-
kom y Apostołom nieznanego y zbiatego chleba
pszenicznego krowy poświęcającemi czynionego
Chrystusa za żywych y zmártych teraznieysze y świe-
że ofiarowanie : ale bedzie krwawey oney śmierci
na krzyżu zawieszonogo y przybitego Chrystusa roz-
pominanie / á to wedle wstáwy naywyższego świe-
to dawce wedle porządku Melchisedecha / ktorym
to porządkiem Woyciech s. Polak siwe á przodki
nasze młde / nie odsyłał po grzechowodpuszczenie do of-
fiary od siebie czynioney / ále do śmierci oney krzy-
żowey : ani dowodził żeby go stworzycielem swo-
rzciciela swego y piastunem Boga swego nazywali /
ale pragnął żeby ludzie godnie chleba y kubka pán-
skiego używając / społeczności ciáta y krwi Syna
Bożego dostępowali / á onego tylko być káptarzem tá-
jemnic Bożych rozumieli. Czego iż teraz z wielką pil-
nością Ewangelicy wczę / ztey miary kusić osadzić
możesz ich nabożeństwo być bliższe nabożeństwu s.
Woyciecha / niżeli teraznieyszego Papieża. Co sie
tęnie Wzywánia Świętych ktore w Bogurodzice
słuchamy / to inż w Poznaniu Jezuitowdnie przez Ar-
turusá swego Angeleżyká niepotrzebne być ku du-
śnemu zbáwieniu osadzili / y potáćnić nápiśáli / á-
by to inż y Papieżin nie tylko Ewangelik widział /
że sie godzi od Bogurodzice Woyciecha s. w niekto-
rych rzeczách odstąpić / y rzeczy niepotrzebne do
wiedząiać duchow odrzucić / á potrzebne zachować

Wiec

do Czytelnika.

Wiec jeśli godzi się prawie w brew pisać Bogurodzicy / y wzywać że wzywianie świętych do zbawienia nie jest potrzebne / co to będzie za grzech śmiertelny / gdy ty bracie mity to precz odrzuciś / co y sami Zakonnicy Papiescy nie potrzebnego być do Zbawienia widzą y osadzają? Widzi Pan Bog wszechmogący żeć nic innego niepragniemy / tedno aby stała rodawność słowa Bożego żadna dawność świecła ani zasiedzenie stolic zagłuszyć nie mogła. Co y w tey małutenczkiej książeczce abyś obaczył podać iść Autor / żebyś zrozumiał / czym Papieżnicy od s. Woyciecha odstąpili / a czym Ewangelicy s. Woyciechowi są podobniemi. Wiechże Bog y oćciec Pana naszego Jezusa Chrystusa oczy twoje otworzy y serce twoje Duchem s. objaśni / abyś inż więcej z karką onego ztoteż Szarlarnice oney Włoskiej wi na obrzydliwość nie pragnął / a le raczej głosu Bożego słuchał / ktorym nas teraz wspomina / żebyśmy z Babilonu tego włoskiego wciekali / a onemu w duchu y w prawdzie Ewangeliccy syna Bożego służyli / z ktorym on żywie y króluie w iedności Duchą s. iako Bog wieczny y błogosławiony na wieki wiekiste. Amen.

Do Jaskrawego Czytelnika.

CO powiadał niegdy mądry Poetowie
O jakim Protheusie / że mu dziwnie w głowie
Włożono byto : bo mienił sieto w sinoką / (błoką :
To w woliu / częścią w drzewo / zaś w barwę os
To sie wszystko dziwniac tego nieściarkowi
Odmiennemu : podali na piśmie czasowi

Do Czytelnika.

Przyßtemu/ tak iß zwałi cßlowieká takiego
Proteußem/ z hániebney przewrotnoßci iego.
Tacy teraz prawdziwie sá Proteußowie/
Roznych máßcißkap Mnißy y Jezuitowie/
Wydáli dawno prawdę/ więc iuż ná potwarzy/
X faßlißie zdobywáiß: á co sie im márzy
Jeßnu/ ktory z zlotego vpoienia máiß/
To báiß/ teb nie trzeßwy/ nogi sie taciáiß.
Dawnoßciá nas poßciolá swojego przechodza
Wrzomo/ ktorey nie z pißmáß swietego dowodza/
Ale z mozgu mnißkiego/ y z podánia wrzomo
Apoßtotoß: ále to nie byto wiadomo
Onemu roßtácemu ná on cßáß Zborowi/
Anie tylko tak dawno/ lecz y Woyciechowi
Swietemu sie nie ónilo/ áby wiára taká
Ná on cßáß bylá wßedzie/ v nich dzieß iéßß taká.
Czego iáßnie dowodziß Kßiadz Theophil Simon
Wrey Kßiáßce : rozmaitych dobywáiß imion/
X názwißß mnißchow burych/ wilecáßtych/ y siwyh/
Óniádych/ cißáwyh/ rydzých/ chceßli y plesniwyh.
Jie takiey zá cßáßow Apoßtolßtych báßwy
Studzy Boży nie mieliß: bo sie strzegli larwy
Oney Rzymßkiey/ ktora to winem opoßoná/
Miaßlá wzbudziß takowe przedziwne imioná.
Ty báczny Czytelniku/ badz wdzieczen takiego
Meßá prace/ á stoiaß przy Zboru swietego
Prawdzie sámey/ nie day sie zwodziß rozney we mnié
Mnißey : ráczey wiedz o tym pewnie á zupełnie
Je ten hußiec zmyßlonych Kapturoß nie z Bogá
Poßedl/ ále dußnáßyß z okrutnego wroga.

Jan Rozakowicz Litwin.

Z W I E R C I A D L O

Nabożeństwa Chrześcijańskiego w
Polſce/ począwszy od przystania Po-
lakow na wiare Chrześcijańska/ aż
do roku 1590.

Polacy na wiare Chrześcijańska przystali z
Mieczyſławem Książciem swoim/ za po-
wodem a przyczyną Czechow bráciey swych/
z ktorych narodu Chrześcijańskie nabożeństwo da-
wniey trzymającego/ Mieczyſław Książce Polſkie
bywszy pogańinem poist wſtan małżeńſki Dabro-
wke Córke Bolesława Książcía Czeſkiego/ a Krze-
ściáninem ſie zſtat z ſwoim narodem roku po náro-
dzeniu Pánſkim 965.

Obraży białowchwańskie po wſzystkich miáſtách
y wsiach Polacy wyrzucili/ pokruſyli/ popalili/
a zniſzczyli/ dnia 7. Márcá/ roku 966.

Woyciech Świety tegoż wieku żył/ a z Czech
przyſzedſzy Polakom Ewángeliá ſwieta zwiáſto-
wat: Zabił od Prusow/ Roku 997.

Polſka z Kſieſtwa Kroleſtwem ſie zſtata za Bo-
lesława pierwſzego Krolá Polſkiego od Orhona Ce-
ſarzá koronowanego roku 1001.

Staniſław S. zabił roku Pánſkiego/ 1079.
po śmierci S. Woyciechá w leciech 82.

Tych tam wiekow za S. Woyciechá y S. Sta-
niſława (wedlug oſtawy podanéy od Mieczyſława
Książcía) y potym przez niemáły wiek Polac

Zwierciadło nabożeństwa

cy zwiastują stanu Rycerskiego powstając ku słus-
chaniu Ewangelic / mieczow do połowice doby-
wali / przy Ewangelic sie iako prawdziwi Ewange-
licy / wierni Chrześciance / popisując : nie przy-
misy / ktorey ieszcze w Krześciance / tak iako
dzianie bylo. Bo chociaż Wieczera Pánsta / tym
nazwiskiem Msa dawniey przezywano / ale rzeczy
tey ktora jest własnie dzieley Msa / ieszcze tych-
tam czasow nie bylo / iako y inszych rozmaitych
przymiotow nabożeństwa Krześcianskiego pozniej
wymyslonych / co sie nizey dowodnie pokaze.

**Poznaczenie ustaw Rzymskich /
ktorych za S. Wojciecha / y za S. Strani-
stawa w Polsce y w kościele Krześcians-
kim nie bylo / y przytym niektorych
rzeczy wiadomości godnych.**

polyd. lib 6.
cap. 9.
Dielsti
Joannes
Baccontorpi
us in prolo-
go quarti
sententiaru
quest. 10.

Słuszny dzień wymyslił Odilo Kluniacki O-
pát / ku utwierdzeniu Czystości zmyślonego / a
postanowił to Swieto y potwierdził Jan 19.
Papież roku 1004. po nawroceniu Polaków na
wiare Krześcianską lat 49.

Kardynał nastąpił w Rzymie za Papieża Benes-
dikta II. około roku Pánstiego 1035.

Kazimierz Krolewicz z Polski wygnanego
(ktory już był mnichem Kluniackim) Papież roz-
grzeszywszy / żeby był Kolem Polskim / postanowił
na Polaci Swietopietrze / a żeby sie strzygli w koto-
ną poty po mnišku. roku 1041.

Papież Alexander wtory wydał dobry dekret /
żeby

Michonius
fol. 39.

Krześcijańskiego w Polſce.

ſeby ludzie w ſprawach nabożeſtwa Sakramen-
tow nie używali tego Kſiedza / Ktoryby przebywał
z Concubina (albo iako dziś zowa z kucharzka) około
roku 1065. A ci co by go ſłuchali / iſ ſo w takim
grzechu iako y on: Czego też potomek tego Alerán-
der 3. poprawił / de fornicariis pod utraceniem w
rzędu y dochodow. Day Boże / by dziś w tym exe-
cucya czyniono.

Tego tam wieku Kſieja z wietſzey części w wcz-
ciwym Matżeńſtwie ieſeje mieſkawali / w Ziber-
niey było oſm Arcybiskupow ieden po drugim zo-
narych: iako o tym ſwiadczy S. Bernat: Także
wſyſcy Kſieja w Arcybiskupſtwie Moguntſkim
żonaćci byli / iako y indziej po Krześcijańſtwie / y Ar-
cybiskup Kolenſki Lampert Eluid.

Mieſa w Sobote iadać zakazał Papież Grze-
gorz 7. około Roku 1080. po 8. Woycieſe lat 97.

Hadrian 4 Papież około roku 1155. zeznał y
napiſał to / iſ Papieſki ſtolec w Rzymie ieſt zaſa-
dzony nie na mieyſcu S. Piotra / ale na Romulus-
ſowym / Ktory Romulus był pogańim Krol Rzym-
ſkim Kſiadz. Szczęreć to ieſt a prawdziwe tego
Papieża zeznanie / że Papież nie Kſiedzem / ale
Krolem a Panem pańow z Biskupa ſie zſtał. Pro-
zno tedy Papieżnicy przeciwko temu Papieſkiemu
prawdziwemu wyrokowi / ſuccesyy Apostołſka a
Piotrowa Papieżowi przypisować chcą: iuſ ſie ie-
ſam Papież oſadził / y rzecz ſamą to ſwiadczy ia-
wnie.

Divinum honorem albo chwale Boſka ludziom
przyznał Papież Aleránder trzeci około roku 1165.
iſby bytá czyniona / ale tylko tym ludziom Ktoreby
Papież poświęcił.

Plat. 86.
Bielſki 16.

Bernard in
vltá.
Pantal. 84.

Bielſki 160.

13

Bielſki 164.

Bielſki

Pantal.
94.
Decret 3.
Tit 46.

Mnichow

Zwierciadło nabożeństwa

Apocal. 20.
v. 7.

Mnichow Regul rozmaitych za S. Woyciecha ięscze nie było w Krześcianstwie / co teraz so. Acz pustelnicy na puszczach bordami wielkimi mieszkańcy dawniey byli / ktorzy nastali za przyeynowanie ciekania a trycia sie przed okrutnym onym przesladowaniami a morderstwem od pogan: ale wedlug proroctwa S. Jana w Zjawieniu / gdy w tysiac lat po narodzeniu Pánstím Szatan byl rozwiázany / iety sie wynarzac rozmaite zabobonne nabozenstwa / a niezliczone reguty y roie mnichow.

Pokornych a bonistich mnichow zakon nastal we Wlozech przy Mediolanie roku 1017.

Kamalduenskich zakon wbiatych kápicách nastal roku 1030.

Benedyktini od Jana Florentczyka nastali roku 1060.

Kanonieja regula nastala od Arnolpha z Burgundy roku 1070.

Grándimontenskich zakon nastal roku 1080.

Kárbuzowie nastali od Bruna Kolenstiego / roku 1095.

Cystersyjskich zakon nastal od Ardyna Anglika / roku 1098.

Jágniesczyńska regula nastala roku 1112.

Regulares Mnihy nastali od Arnolpha w Jeruzalem / roku 1115.

Bernárdini nastali okolo roku 1130.

Premonstrátenstich zakon nastal od Northberta Lotaryńskiego roku 1140.

Pustelnikow zakon nastal od Jana Boneciusa z Mantuy / roku 1170.

Cármelitowie abo Premítowie w czarnych kápicách

Krześcińskiego w Polsce.

picach nastali roku 1175.

Meczennicza reguła nastata roku 1185.

Pokornych Benedyktynow nowa reguła nastata roku 1190.

Krzyżacy mnisiy nastali we Włoszech roku 1207

Troyczacy mnisiy w biatych kapiach z czerwonymi krzyżkami/ roku 1220.

Franciskani mnisiy nastali we Włoszech 1207.

Dominiłani nastali okoto roku 1210.

Klara regule mniskani wymyslita roku 1248.

Augustiniani Mnisiy od Rycharda Kornutskiego nastali/ roku 1257.

Czarni mnisiy Panny Mariey od Filipa z Glorenciey nastali roku 1285.

Celestyni mnisiy od Celestyna Papieža nastali roku 1290.

Rodsey rycerze mnisiy w czarnych plaszczach z biatymi krzyżmi nastali okoto roku 1308.

Rycerze Krystusowi w czarnych plaszczach z czirwonymi krzyżmi nastali roku 1326.

Rycerze S. Jerzego w Angliey nastali 1355.

Heremitowie mnisiy z mniskami w iednym klasztorze nastali/ roku 1365.

Brygida wymyslita regule mnichow y mniszek swych ktorey potwierdzil Papiez Urban piaty roku 1366.

Jezuacy mnisiy we włoszech w Senie nastali/ roku 1367.

Augustynowa reguła nowa od Jana Mediołanczyka nastata roku 1400.

Saluatorowa reguła od Stephana z Bonomiey nastata roku 1401.

Zwierciadło nabożeństwa

Montoliverscy Mniſzy od Bernarda Prolos-
meuſa naſtali roku 1420.

Minoritow dwie ſekcje Obſervantes y Con-
suetuales naſtaly roku Pańskiego 1440.

Minimi mniſzy od Grancifka Sikuluſa / nie ies-

W tej ſarad- dzac nie warzonego / y chodzac bez czapki y borow
czy iadowi naſtali we Granciey roku 1455.

tey Polidos- Jezuitowie beda na wet.

rus Kſiegi Kielich Krwie Bożej / poſpolitemu cztowiekowi
cale biode iſt Papież wydzierac / a przeciw wſtawie Kryſtu-
napisal de ſa Paná y dekretem przodkow ſwych Sakrament
inuent. res ſa Paná y dekretem przodkow ſwych Sakrament
rum. ſtołu Bożego roſkazowaním ſwym napierwſzy wa-
Bal. 241. zyl ſie rozrywac Innocentius 3. okolo roku 1210.

Concilioſi Alezi za tego czaſu Concilium Laterańskie oſobno
pag. 246. chleb tylko ciatem / oſobno wino byc krwia Pańska
wymawia.

TRANSVBSTANTIATI a wymyſlit
tenze Papież / izby wierzono / że ſie iſtność chleba w
iſtność ciata Chryſtuſowego cielesnie przewierzga.

Też poſtánowił żeby Sakrament w Ciborium w
koſciiele chowano. Co uczynił przeciwko dawnemu
De Conſect. poſtánowieniu przodkó ſwego Clemensá / Ktory był
2. Can. trib. wydał dekret / żeby do intra chleba ſtołu Pańskiego
gra. nie chowano / ale wſzytek przy używaniu Wieczer-
rzey Pańskiej conſumowano.

Uczynił też dekret mocny ná Laterańſkim Con-
cilium / żeby iuż żadney reguty / a zakonu / y nabo-
Can. 3. żeńſtwa nowego niſt nie wymyſlał. Wiażay że tu /
iako ſłuchaia Koſciola panowie Jezuitowie / y ci
co dziś wymyſlaia a zakładáia rozmaite bractwa.

Tenże Innocentius Papież Kſieża po narodziech
Krzeſciánſkich do beżeńſtwa a rozrodu zmatkon-
kami gwałtem przymusił / okolo roku Pańskiego
1215. po nawroceniu Polaków w putrzedciá ſá

Krześcijańskiego w Polsce.

lat. Wydał też dekret / któryby ksiądz z wseteczni-
ca przebywał / żeby beneficium trącił.

Adorationem Eucharistiae cum eleuatione, to
jest podnośenie Sakramentu / y kłokanie przed nim
na kolana / a tak zgola Krystusa chlebowego stwo-
rzenie / a chwalenie chleba takoby Boga / wymyslił
a postanowił Papież Honorius 3. roku 1220.

Adoracja Papieża albo kłokanie przed Papieżem
y całowanie nog tego nastalo roku 710. gdy Ju-
stinian Cesarz te czesć albo chwale napierwszy wy-
rzadził Papieżowi Constantinowi Syrusowi. A
tak adoracya swego ciata Papiestkiego sprośnego
wymyslił Papież / pierwey niż adoracya ciata
Bożego / piacia set y dziesiscia lat : A ponawrocz-
niu Polakow kłokanie przed Bozym ciatem nastalo
w pultreciu stu y piaci leciech : po śmierci s. Sta-
nislawa w pultoru stu lat bez dziewięciu.

Dzwonienie przy podnośeniu Sakramentu po-
stanowił Papież Grzegorz 9. okolo roku 1230.

Helzbiety s. dzien zaswiecił tenże Grzegorz Pa-
pież / swieto Pawła S. Jana S. y sciecia tego.
Dzien S. Wawrzynca. Panny Mariey narodzi-
nie / S. Michala / S. Marcina. Swieta Aposto-
low 12. Swieto Młodziankow postanowila zaswie-
cił Papież Innocentius okolo roku panskiego 1253

Stanislawa S. zaswiecił Papież Alexander 4.
y postanowił tego swieto okolo roku 1255. Owa
y nasz Stanislaw starszy / niz swieto Bożego Ciata.

Ciata Bożego swieto postanowił Papież Urban
4. roku panskiego 1263. Co wymyslila a v Pa-
pieża vprosilila takas biataglowa Lwa / ktoro miał
ten Urban z miodu wielkie zachowanie. Do ktorey

Decre. 3. tit
1. cap. 10.
Pantal 98.
Bal. 298.

Bielst 106.

Polid lib. 6.
cap. 8.
Pantal 102.

Zwierciadło nabożeństwa

Bal.

276.

w liście swym stąnowisc to swieto / tak napisać:
Magnificet igitur anima tua Dominum, Niechay
że wielbi dusza twoja Pána / a weseli sie duch twoy
w Bogu Zbawicielu twym: Bo wyzwały oczy two-
ie zbawienie / Etoresmy przypawili przed obli-
czym wszystkich narodow. Owa Papięż stworzy-
cielem zbawiciela chlebowego. Zátym o chlebie sto-
tu Pánstiego wrostło rozumienie a wyznanie / iż jest
sámym Krystusem / cáłym człowiekiem y Bogiem /
Etorego księza potym ieli osiárować Bogu Wocy
we Mhy. Atak dopiero cáta Msa nastála: bo tá
osiára jest we Mhy rzecz nawietša y głowna. Zát
ym też wšytká tá chwála / Etoza Bogu naležy / ná
ten oplátek jest przeniesiona. A nastály do tego ro-
zmaíte zabobony / Monstráncie / áppáraty a swie-
tne ubiory / chorągwie / processye / po kóścielech /
vlicách / y po pušezách / a polách / pádátíc przed
chlebem / biúsc sie w vsta / spiewátíc: Non est pa-
nis, sed est Deus: Nie jest chleb / ále Bog y cžlo-
wiek zbawiciel to náš. W czym wrostly ony srogie
blužnierstwa / že ksiádz jest dostoinieyšy niž Pán-
ná Mária. Bo záwždy w Mhy wrodzi Pána Jez-
zusa piáciá słow / že go z niebá zwabi ná káwátec
chlebá. Ze też jest / powiáda / stworzycielem swego
stworzyciela / a ma go w rěku / y nie puści go / až
mu kwoli musí wšytko vczynić. Co stýšac pobožne
serce wzdrygáć sie musí / y wyznáć / že poganie ná-
sprošnieyšy nigdy przy swych bátwochwálstwach
táť hániebnie Boga nie bžwini / iáko Krzescián-
stwo zwiedžione / w ten zátošny bžd / ochlebowym
Krystusie / blužni / a dražni Pána zastepow / słowy
y postepkami bžydkiem bátwochwálstviemi. Cho-
ciáž tedy

patrz co
maš własnie
msa nazý-
wać.

Krześcińskiego w polszczy.

ciaż tedy od dawnych cza ow Papięzowie na Mszą
sie pomału składali / ale prawdziwa Msza zupełnie
nie dorostać / aż za tych trzech Papięzow : za Inno-
cencjusza / co Transsubstancja wymyslił : za Hono-
riusza / który adoracja Sakramentu / podnośenie y
Kłokanie przed nim zaczął y przykazał : za Urbana
który ciało Boże zaświecił / a dzień ku chwaleńtu
jego naznaczył / co się stało roku 1263. po nawro-
ceniu Polaków we trzyścia lat bezedwó : a przed od-
nowieniem ściszyrey Ewangeliey w Polsce (które
się stało wieku naszego / roku 1550.) 287 lat.

Jasna tedy rzecz jest / że w onym nabożeństwie
Krześcijańskim / do którego naprzód Polacy przy-
stali / y za s. Woyciechą y Stanisławą tych wymy-
słow / ani takiey mszey nie było. Ale Msza tych tam
przodków naszych podobnieyła była Ewangelickie-
mu używaniu wieczerzey Pańskiej / niż dzisieyşey
Mszy Papieşkiej : y rychleyby sie Woyciech s. zgo-
dził z Ewangelikami / niż z Papieżnikami dzisiey-
şymi

Jadwigi S. zaświecił Papież Clemens 4. około roku 1269.

Mitosciwie lato wymyślił Bonifacius 8. około roku 1295. a postanowił ie we stu lat za odpuszczeniem wszelkich grzechow /toby do Rzymu przyjechał/ zwłasczą nie z próżnemi rełomą. Ewangeli-
stow czterzech święto postanowił: Także czterzech doktorow /Grzegorza/ Augustyna/ Hieronima/ Ambrożego/ tenże Bonifacius.

Reliquie swietych czie przykazat Papięz Cle-
mens 5. około roku 1315.

Zdrowie Marye ku chwale Pańny Mariey ma

Bietli 267.
Pantal. 160.

Zwierciadło nabożeństwa

wiać na każdy dzień postanowił Papież Jan 22. a
bo właśnie 23. około roku 1320. Do tego Pa-
pież Grzegorz z Kosciami ze wschodu słoneca (któ-
re chciał sobie w posłuszeństwo przywiesić) list w te
słowa napisali: **N**ieznosć twoje / **n**ad tymi /
coć podlegają / **w**ierzymy / **p**ychy twoje
sprośney nie zniesiemy / **t**akomstwa twego
nasycić nie możemy / **D**yabel z toba / **b**o
Pan **B**og z nami.

Młotowskiemu lat 3 setnego na pięćdziesiąty
dla częstszego zysku pomknął Papież Clemens 6.
około roku 1350.

Jągielto Król Litewskie okrzeston na wiare
Krześcijańską / a z Polska sie złożył. **O**stateczna
lato 10 tego wielkiego a światobliwego **K**rola ie-
szcze dzisiejsza nasza **K**rolowa **P**olska **A**nną wielce
nabożna pani. **A**le już z łaski miłego **B**oga tey cno-
tliwej **K**rwie potomki y **K**rola **Z**ygmunta trzeciego
z zamorza zaś w **P**olskę mamy / y siostry **J**ego
Krolewskiej **M**. przodków swych **J**ągiela y **J**ad-
wiga w umiłowaniu **E**wangeliey **B**ożej **S**łutecz-
nie nasładując / z pociecha widzimy / **K**tórym w-
szystkim **B**oże rącz błogosławić.

Tenże **J**ągielto **W**ładysław **K**rol z **J**adwigą
Krolową / a dziedziczką **P**olską znacznie bogoboy-
ną **P**anią / (która dała sobie **B**ibliję **P**olską i czył
przetłóżyć / na której ostawicznie i tak prawa **E**wan-
gelicką czytał) wezwał z **C**zech do **B**rątkowa
Księżey / **K**torzy nie po łacinie / ale **S**łowiańskim
naszym wyrozumianym językiem nabożeństwo sprá-
wowali roku 1394. **N**iedawnych czasów **M**ha-
bo spráwe

Krześcijańskiego w Polsce.

abo sprawę Wieczerzey Pąńskiej przestano po Stowienku śpiewać w Krakowie na Kleparzu w świętęgo Krzyża.

Reliquie świętych w procesyey nosić/iako głos we S. Jan. 1. 24. postanowił Papież Jan 23. abo własniey 24. człowiek nader niebożny / iako ich historycy świadczą okolo roku 1417.

Tenże Papież złożył był w Rzymie Concilium / na którym na początku / gdy zaśpiewano / Veni Sancte Spiritus. Duchą s. wzywając / przyleciała prośna y haniebna słowa / miasto Duchą S. a siadwszy na balce / gdy zie Crucifix przeciwko Młatestatowi a osobie Papieskiej był / zaśpiwwszy sie / bärzo srogimi oczyma na Papieża poglądała /ieb zaśkrzywiła / y strąśliwym głosem hukata / iakże musiał Papież przestraszony a zawstydzony odłożyć sprawę Concilium / na drugi dzień. Ale y wtorego dnia / skoro zaśpiewano Veni / takż słowa przyleciała / także siadła / y na Papieża strąsne oczy wybyłszy / okropnie wrzekeżała / a nie mogła być żadnymi pocieszeniami y strzelanin odegnana / że z onego Concilium nie było nic.

Coś ciro dziwnego Bog pokazał / kiedy by sie chcieli poczuć ci ludzie / co sie przechwalała / że nie mogła błądzić / y z swymi głowami / y Conciliami. Ten sam 24. papież był zbyt zły a niebożnym człowiekiem / y widomym hąstem był okazywał / że nie był namiastkiem własnym Apostolskim / ani zwoley Duchą s. obranym. A nasz Cnotliwy Jagiello Krol niminając tego papieża być prawdziwym potomkiem Apostolskim / w nabożney swey szczerości / od zlych wodzow nie przestrzeżony / szedł do niego wpo-

mini Roku 1431.

Krol

Bielski 236.

Pantal. 119.

Balens 356

Zwierciadło nabożenstwa

Milosiern-
ość Krola
Jagiela.

Krol Jagiello słachcie z Ruian y z Dobrynskiey
ziemi wielkimi hufami wcietałoy z gárdy przed
srogoscia nalażdown Krzyża czlich/rozdziewiwszy im
z małżonkami/y z dzietkami ich/na żywnosc wshyt-
cie pieniadze/ktore miał w skarbie swym/dal im le-
że w imionach swych Krolewskich. Alz nie mogli tym
obyczajem wshytlich opatrzyć/na koniec niektórym
tylko przez zinne dal leża w majątnosciach Ksie-
zey/zwlaszcza w dzierzawach Opátskich. Ale Mi-
losciwi Prataci / a nabarziey Zbigniew Biskup
Krakowski / z Arcybiskupem / nie wstydliwie sie w
tym Krolowi milosiernemu a swiastobliwemu
sprzeciwili / a nad bracia swa zatosnie wtrapieno-
ni żadney litosci mieć nie chcieli. Za czym też Krol
nowo z poganstwa na włare Krześciansta nawro-
cony / zgorzyl sie na nich / a poznal te po owocach /
iż są wilcy drapieżni / ktorych Bog brzuch iest / a
chwata w pohambieniu. Bo mu też przed tym na
woyne Krzyżaczka nie chcieli dać pomocy / gdy ich
wzywiał tylko o pięć tysiecy złotych / wymowili sie
gromić go / za przyczyna: iż niechciał wojować
Czechow wrzko mo heretykow/na ktore / o naślado-
wanie Ewangeliey / mając od Papięza pobudke
a krzyż dany / wshysey Krolowie y Ksiażeta po Krze-
ścianstwie miecze swe (ale za swa y Papięsta zel-
żywoscia / a sławnie znacznemi porażkami) gwał-
townie podniesli. Sam Krol Polski Jagiello Pa-
pieżu w tym nie słuchał / y owsem na druga strone
przeciwko woyskom Papięskim / posłał Czechom na
pomoc brata swego Korybuta / za sprawa Witot-
towa / z niemiatym woyskiem Polakow y Litwy /
Czego y Cromer niemogł sie zaprzec.

Przedwko
Papięzowi
Korybut z
Ewangeliki
walczy.

Owa

Krześcijańskiego w Polsce.

Owa Jagiello dobrośliwy / Krol obrazając się Bielski 170.
273.
takomstwem a złością Księżcy swej / tu Ewangelis-
tkom Czeskim / dopiero iż oznacznie serce przykła-
dąc. Jąśnie się też Jagiello Papieżowi opart y o-
trząsnął / kiedy Biskupstwa Poznańskiego nie dał
wzywać Mirosławowi Taluciuszowi / Ktoremu ie Crom. 29.
był Papież dat. Ale Krol przeciwko niemu podał ie
Stanisławowi Ciołkowi / y tenże się przy nim / za
obronę jego / oślat / roku 1432.

Jagiello Krol Ewangelikom z Czech / Ktorzy v
niego poselstwo sprawowali, w Pabianicach wiel-
ką ochotę pokazał / y nabożeństwa z nimi wzywał.
A za powodem Krolewskim / wszyscy Senat tam- Crom. 20.
teczny / y Arcybiskup Wojciech / y wszyscy ducho-
wnicy / braterskie witali a częstowali Czechy (cho-
ćia ie był Papież o wiarę Ewangelicką zaklął / y
krzyż na nie dał / z wiecznym odpustem / Ktoby ie-
dnego Cechą zabił) oprócz samego Zbigniewa zia-
dłego Biskupa Krakowskiego (w innych rzeczach
Senatora cnotliwego a dobrego) który przeciwko
Krolowi y wszystkim Senatorom / a towarzyszom
swoim oślep Papieżowi galit. O co Krol baczny a
sprawiedliwy / tak się na Zbigniewa rozgniewał /
że gdy go chciał witac w Wislicy / reki mu nie po-
dał / y ostrze mu domawiał / a groził o tego biedy / a
niemiłosiłowy wpor. Perym tychże Ewangelikow
Czechow (ktorzy byli kilką wielkich woyst Papież-
skich w Czechach za powodem Jana Zyski porażi-
li) wezwał Krol Jagiello na pomoc przeciwko Cre-
aturam Papieskim / mnichom / Krzyżakom / Kto-
reż mi wiodł cięskawoynę w Prusach / chociaż in tedy
y wszystkimu Senatowi Polskiemu odradzałi Bi-

Zwierciadło nabożeństwa

stupi / y wolali żeby z heretykami spótku nie miał /
 on inaczey o Ewangeliach rozumieiac / tochat sie
 w nich / a do znal biogostawienstwa Bożego / y za-
 ene zwycięstwo nad Krzyżaki otrzymal / a dobra
 Krzyżakom odiete / nietylko Polakom / ale y Cze-
 chom w Prusiech podzielił : a ktorzy z nich wraca-
 li sie do Czech / częstował ie osoba swa w Przdrach /

Zagieto z
 Czech Xbie
 dla Ewana
 gelickiego
 na pochoi
 Ruchal.

34 Zagieta
Ewangelicy
w Polsce.

०३१६

Krześcijańskiego w Polsce.

dzia Poznański / y Jan Straß / za których powodem
 Słachta w Polsce iela sie Ksiezy otrzasac / a wy-
 chodzie z niewoli z strony dziesieciu / y z strony wiar-
 ry / iako Bog czyiemu sumnieniu dat / ze ich Ksieza
 po swemu chetnac a osadzac nie mogli. Działo sie
 to około roku 1435. Czego y Cromer otknal. Prze-
 ciwko Melszynskiemu iawnie Ewangelia wyzna-
 wającemu / Biskupi zwołaszca on ziadły Zbigniew /
 gdy nie mogli nic moca swoia przewiesc / namowi-
 li syna Jagietowego Młodzieniaszka Władziśła-
 wa Krola / ze go przesładowal a zartumil.

Za powodem Zbawskiego Abrahama wiele panow
 a słachry w wielkiej Polsce byli Ewangelikami /
 a mieli iuzniemato Ksiezy Ewangelickich z Czech.
 Ale ie naszy Biskupi (zwołaszca Poznański z Buyná /
 zebrawszy tysiac koni) tak przedysputowali / iako
 Annaś y Kárfas Pana Krystu / a : piec Ksiezy E-
 wangelickich rązem w Poznaniu Korone Meczenn-
 icko odniesli. Roku 1439.

A wśakoz Pralacicy tam i skierce prawdy Bo-
 zey zabiezec / a zagasic icy ogniem Meczennickim
 nie mogli : trwala w sercach ludzkich / az sie zatym
 wieku naszego po stu y dziesiaci lat / roku 1550.
 znaczniej roziasnila.

Jan Hus y Jeronim z Prágsa spaleni dla wy-
 znania wiary Ewangelickiey roku 1415. chociaś
 im dali gleit / y postanowili na ten czas Ksieza na
 Conciliu / ze Heretyk nie ma byc wiara trzymána /
 aby tym dekretem ochłodzili ludzom niewiernosc
 swoje / i z słowa swego Ewangelik nie strzymali. Ten
 Jan Hus / gdy go mieli palic / rzekl : Jamci iest Hus /
 alec przyidzie Labeć / ktorego spalic nie bedziecie

Jako Biskup Poznański Minister Ewangelickie ogniem y miechem a nie słowem bozym przedysputował.

Zwierciadło nabożeństwa

mogli/ po stu lat Bogu y miłe odpowiadając będziecie/ iakoż sie to wypełniło. Abowiem roku 1515. pojechali oisputować y pisać Doktorow wiele przeciwko Papieżowi/ktorych acz było wiecey niżeli czterdziestci/ wszakże ich śmiałości y serdeczności on mąż Boży Marcin Luter celował y vprzedził za listu Bożo/iż przedażne one miłościwe lata Papieśskie/nie są w takiej cenie/iako były przedtym.

Agnus Dei
Papieski.

Agnusa wołowego wrzomo Krystusa Pána/ baramka Bożego / żarzecego wołu wymyślił a stworzył Papież Urban 5. przypisując mu moc Pána Jezusowe/ku obronie dusze y ciała/ od wszystkich go złego/ około roku 1365. Po wymyśleniu Krystusa chlebowego lat pultora sta/to iest/potym iako Honorius wymyślił kłęknięcie przed Sakramentem. A iestliż wiec prawdziwiey Urban 4. to sobie przywłaścza / w liście swym do Pániey Lwy / o dniu Bożego Ciała/ pisać / że Oczy twoie wyższaty zbawienie/ktoreśmyc przyprawili albo stworzyli. Tedy Wołowy Krystus Papieski iest młodszy stem y dwiema laty/niz iehże Krystus chlebowy.

Pantal 112.

Annaty wymyślił Bonifacius 9. to iest / Biskupstwa/abó sakry Biskupom / iat po wszystkich Krzesćianstwie przedawać za połowice prowentow/ co ktore Biskupstwo na rok czyni około roku 1395.

Bielki 169.

Kielich trwie Bożey odieto pospolitemu czło-
wiektowi powszechnym Koscioła Rzymskiego wy-
rokiem. roku 1415. dnia 15. Czerwca na Concilio-
um w Constanciey/ Sess. 13. wydawszy dekret w te-
stowa: Chociaż Pan Jezus postanowił/ y swoim
Zwolennikom rozdawał ten Sakrament wielebny/
pod obois osoba chleba y winá: y chociaż w koscie-
le pierwszym

Krzesciánskiego w Polsce.

le pierwszym starodawnym / ten Sakrament pod obois osoba od wicrnych przyimowany byt: Juz wiec potym (wedlug zwyczaju w prowadzonego) od osiáruiących / pod obois / á od laickow (conie Ksieza) tylko pod osoba chleba niech bedzie przyimowany / á ktorzyby tak nie przestawali / sa hereticy / y mialabyć wyrzuceni / á karani / chociaż y ramieniem zwierzechności swieckiey. Ten dekret zstal sie po nawrocceniu Polaków ná wiare Krzesciánska w ciele wpustpieta sta lat po Innocentiussie 3. ktory ná pierwszy raz to w prowadzac 205. á ná dzisieyszy rok 1590. rachuiac (iest teo dopiero 175 lat. Uwazayze tu Krzesciáninie starozynosc. Czeski narod dobit sie tego / á meznym porazeniem srogich woysk Papiestkich / tudziez falszywych Prorokow / zwlaszceza mnichow / Krwie rozlewaniem dodysputowal / ze im Kielich Kwie Bozey wrocono / y dopuszczeno Sakramentu uzywac postaremu / pod obois osoba ná Concilium Bazyleyskim roku 1436. y tamze wydano dekret / ze chocia pod iedna / chocia pod obois osoba / moze czlowiek Krzesciánski pozrywac.

Poczecia P. Mariey Swieto wymyslono / á ná dzien 8. Grudnia postanowiono w Bazyley ná Concilium Sess. 36. roku 1439. Nawiedzenia Panny Mariey dzien tamze zaswiecono Sess. 44. roku 1441.

Kazimierz Krol Polski Syn Jagietow roku 1462. poteznie sie oparl Papiezowi / zeby w Polsce Biskupstwami nie hawowal / y znaczenie ochetznat á pokarat Ksieza / co Papiezowi galic chcieli: Maternosci im pobrawszy / y z miasta wygnawszy: o czym Bielski w Bronice Polskiey fol. 278. napi-

Zwierciadło nabożeństwa

(at te słowa: Po śmierci Thomaśa Trzepeżynskie^o/
 Biskupa Krakowskiego/ były wielkie różnice o bi-
 skupstwo/ abowiem trzech na nie wybrano: kapituła
 Krakowska dwu obrata/ Luita z Brzezia i oktorat/
 a Jana Biskupa Włocławskiego/ trzeci Jakub z
 Sienna/ ktore^o byli posłali do Mantuy na Conciliū:
 Ten też sobie wyprawił v Papieża prawo na to bi-
 skupstwo/ piętnastym dniem pierwey niż drudzy/
 przetoż go pracać Krakowscy przyjęli. O czym gdy
 sie Krol dowiedział/ będąc ieszcze v Choynie/ kazał
 te^o Jakuba z ziemi wywotać/ y Suf. agana Kra-
 kowskiego/ ktory go poświęcał/ y innych wszystkich/
 ktorzy te^o strone trzymali/ z Krakowa wygnąć/ gdyż
 to prawo tylko samemu Krolowi służy. A dla pe-
 wnieyszey rzeczy posłał Krol z Prus Piotra Runo-
 wskiego Kąstelaną Lubelskiego / y Dobka Rmice
 Kąstelaną Woynickiego / aby tey rzeczy executia
 uczynili z starostą Krakowskim Pieniążkiem / y o-
 blegli Jakuba przerzeczonego na zamku Pińczo-
 wie. Atak Mikotay Pieniążek Starostą Krako-
 wski pobrat Kanonikom Krakowskim imiona / Pá-
 włowi Dziekanowi / Janowi Długoshowi / Dzierż-
 ka Krzyżanowskiego / proboszcza Wsickiego / a ka-
 noniką Krakowskiego / z tego domu wywołł / a o-
 blołszy go w dalmatike z Krakowa brona precz wy-
 wiodł / y wypędził: także Mikotai Bogdaną / o-
 bu też Długoshow Kanoniki: Janą Białką / Janą
 Łelowskiego wikarye ich / Marcina Ryie Mensio-
 narzą / y innych wiele / ktorzy przyjmowali Rzym-
 skie procesy / to iest / listy / przeciw prawu Polskie-
 mu / w dalmatikach z kościotą wywołłszy z miasta
 wygnal.

Tenże

Krzeszciańskiego w Polsce.

Tenże Kazimierz Krol Polski / nie maie sobie
 zanic dekretow / a klatw Papiestich / przeciw Je-
 rzemu Krolowi Czechow / Ewangelikowi wyda-
 nych / żył z nim nietylko w pokoju / ale owsem w
 przyjaźni wielkiej / y dla tym wietszego potuma-
 nia / z iachal sie z nim był w Stogowie / a do wojny Crom. lib.
 y żadney nieprzyjaźni przeciwko temu / nie dat sie 24. 25. 27.
 Papielowi przywieść / owsem zgola nie dopuścił
 Przyja a wojny / y klatw Papiestich w Polsce ob-
 woltywac / przeciw Czechom Ewangelikom / roku
 1463.

W Brzesciu Książskim Polacy nie weźli Pa-
 piestkiego Legata / y zanic sobie nie mieli / a iawnie
 sie nasmiwali z tego klatw / y z Polskiego wypłoszy-
 li / miadowicie ci Panowie Polscy tam byli. An-
 drzej Poznanski / Jan Książski / Biskupi: Stanis-
 law Ostrog Książki Wojewoda (ktory nabar-
 zicy legata gromil) Piotr Oporowski Leczycki /
 Mikolaj Koscielni Brzeski / Wojewodowie.

Za tegoż Kazimierza Krola / Panowie Rada 1313
 Krakowska poimali / y dali sciag / o iakis wczynek
 zly : a smadzo zlodziejstwo dwu Kanonikow / Mi-
 kolaja Turkiego / y Mikolaja Gnoienkiego. O
 co gdy Biskup zaklat miasto / odkupiono te klatwe
 trzema sty złotych.

Ostarowania panny Mariey swieto (iakoby
 tez miata mniszka byc) Tez Anny S. S. Jozefa.
 S. Franciszka dzien / wymyslit y zaswiecil Papię
 Sixtus 4. okolo roku 1475. A miłosciwe lato /
 dogadzic czestym pożytkom na 25 rok pomienal.

Okolo tego czasu nadyowali sie księza / ktorzy
 wiernie károwali wieczera pánstá / podawajac
 polpolitemu

Bielski 270
280.

Zwierciadło nabożestwa

pospolitemu człowiekowi/ pod obaizosoba / o co od
niezbożnych Biskupow znosiłi ciężkie prześlado-
wanie. A dla tey przyczyny Biskup Kuiański prze-
staw datiedne^o żnich spalic imieniem Adama; dru-
giego też potym w więzzy głodem zatrącono.

Aleränder 6. Papież/ wielkie husy indzi wśel-
kiego stanu y ptci oboiey z Polski/ y z drugich naro-
dow poselstwami a listami wywabił do Rzymia na
miłosciwe lato roku 1500. na wśelkie grzechy
naysprośnieysze odpusty przedawając / acz nie ta-
nie. Ale tych wbożich pielgrzymow od Papieża
zwiedzionych/ strudzonych / y zupionych/ wielka
część zatapił/ a w niewola zatusza pobrali Turcy/
co wiedli woynę z Wenetami.

Jakie byty sprawy tego naswietsego Oycá Pa-
pieża (co bładzić nie może) wypisali to historycy/
y portowie. Ale na przykład tylko dwa wierszyki
położę/ ktore zacny człowiek Jovius Pontanus na
grob Lucreciey córki tego napisał. Val: 4 10.

Hoc iacet in tumulo Lucretia nomine, sed re

Thais, Alexandri filia, sponsa, nurus.

Lucrecia imieniem jest pod tym kámeniem/

Lecz rzecza wśerecznica/ brzydka z swym plemieniem
Papieża Alerándra przewiściem kostego
Własna córka/ y żona/ y mac żony tego.

Julius 2. Papież Sodomita sprośny/ tak o nim
świadcza historycy/ walczył z Rólem Gran- uskim/
z Wenetami / y z inšemi Pány Rzeszciánskimi/
Korzy gdy niechcieli łákomstwu tego dieria-
swych pod áwóć/ a na tego oklatwy dbać około roku
1510. obrat sie we zbroie/ a śiadłszy na kon/ iádc
po moście w Rzymie przez Tyber/ wrzucił klucze

do wody/

Krześcijańskiego w Polsce.

do wody / á kazał sobie podać miecz / wołając: Hraś
kluciu Piotrowie płatny / á za nam miecz pa-
włowi bież: pożyteczni ysy. A tak ten Papież eie-
bie z swemi porochnikami degradował z stolca Pio-
trowego / odrzućwszy pismo urzędu klucza / ktory
mu Pan Jezus zlecił: á mieczá podniesieniem /
ktorego kazał P. Jezus Piotrowi używać / poká-
zał stolec papieński być tyránstwem świeckim.

W tych wojnach / ktore wiodł ten Papież przez Bal. 420.
7. lat. zgięło za tego przyczyną więcej / niż dwa
troc stotyście rycerskich ludzi. By cnotliwy á sta-
teczni ludzie w naszej Polsce prostej wiedzy /
co jest pod zastoną stolca Apostolskiego / á pod pla-
szczykiem Piotra S. Papież z swoim dworem / á
co za żywot ich / y co w sobie noszą wymysły á nabo-
żeństwa tego / wcielali by z papieństwa / iáko z naysro-
ższego piekielnego ognia / do Krystusa Pána / pod
chorągiew ścizyrey Ewangeliey tego. Boże otworz
im oczy / Amen.

Ewangelicy w Polsce Zbory swe w
tym wieku naszym zaczęli / á Kościoły Krześcijań-
skie ścizy: otworzyli roku pańskiego 1550. Ktorzy
będąc synami powszechnego Kościoła Krześcijańskie-
go / y w nim trwając na fundamencie wiary w ie-
dnego Boga Oycá / Syná / y Duchá S: według o-
bowiązania jednymi Krztem / y wyznawając jed-
nym Pánem á głową Kościoła Pána Jezusa /
nigdy niewmierającego / á sukcesorom wrym czym
jest (siedząc na prawicy Oycowskiej / á rządząc
Kościoł) niepotrzebnego / Biskupowi Rzym-
skiemu / (co się głowa Kościoła czynić / Kościoł
w sprawę Krystusowi Pánu / á słowu y podaniu
iego

Zwierciądło nabożenstwa

tego przeciwnie wieków przestych zawiadł) posłuszeństwo wypowiedzieli. A wrocili sie do starożytnego nabożenstwa / ktore y za S. Woyciechą w Polsce było / y ieszcze daley do samego zrodła nazywającego / do oney wiary a spraw / ktore były za świętych Apostołow y uczniow ich / w starożytnym Kościele Krześciańskim / wedtut podania Pána Jezusowego / w Ewangeliey świętey wiecznie prawdziwey / zupełney a nieomyślney.

Alako naprzod wiara Krześciańska z Czech do Polski do przodkow naszych przyšla / za S. Woyciechą: tak y teraz wieku naszego z Czech Króla Confessiey Czeskiey / w Polsce wielkiey gościń bedac / kazać poczęli naznaczyć roku 1548. Alwiec Król dz Jerzy Izrael / bedac Żydem wrodzonym przed tym / do Polski od wiernych wezwany / przyprowadził sie roku 1550. a w Poznaniu iawnie zaczął Zbor tey Confessiey Augspurskiey z Niemiec / y Confessiey Helweckiey z Szwajcar / powod nabożenstwa y ceremoniy biorzac. Też Ewangelia zwiastować / a po wszystkiey koronie Kościoły prawowierne otwarzać iety.

Około roku 1555. nawicey Ewangeliey w Polsce z Kościołow Krześciańskich wyrzucili Państwo białwany: tak iako byli Polacy na wiare Krześciańską nawroceni wyrzucili Pogańskie obrzązki / przedtym lat 590. a to wszyscy ochotnie a śeży rze uczynili brzydzac sobie y na potym sprośność Rzymskich Białłitow.

Arriani Heretycy w Polsce odkrywać sie poczęli roku 1560. ktorzy uczyniwszy grunt Krześciańską wiare / o iednym Bogu Oycu / Synie y Duchu S.

Krześcijańskiego w Polsce.

thu S. około roku 1563. w Nowokrzęscystwo sie
wdali / y z tym w rozmaite bledow kacerstich labi-
rynt y a wiktaniy / ktorym nie maš konca.

Takci teŝ własnĳe / gdy była na świecie nastata
Ewangelia / za S. Apostolow / wyrwali sie z nich
ci / co o Boswie Pana Krystusowym nie wierzyli.
Napisał o nich S. Jan Ewangelista / z nas wykli-
ale nie byli z nich.

Roku 1570. wszytkich Ewangelikow w Koro-
nie Polstey / trzech Confeszy / Czeskiej / Augspur-
skiej / y Helwetkiej / na ziezdzie Sedomierskim /
zstalo sie oswiadczeniew swietey zgodzie / a w ied-
ności nauki Ewangelickiej (ceremonie nieco ro-
żne na wolność Krześcijańska puściwszy) ku spols-
nemu trolestwu Krystusowego budowaniu / a obro-
nie przeciwko bledom Papiestkim y Arrianstkim.

ŻEZUJCOWIE / albo własnĳe Loiolitowie
skolni mniszy w czarnych płaszczach / o czwororo-
gich bierciech / nie od iakiego duchownego / a nabo-
żnego czlowieka / ale od meŝa krwie / od Ignacjusza
Loiole zgrzybiatego żołnierza / a desperacya stras-
pionego / wymysleni / powod swoy wzięli we Wło-
sch za Papięŝa Pawła 4. około roku 1555. A w
naszey Polsce cĳnowozakonni ŝaryzeuŝowie gnie-
ŝdzić sie poczeli około roku 1572.

Ci nowi Mniszy nowa a niewstydliwa sztuka na
lud Krześcijański w Polsce zašli / wiktac duŝe pro-
ste w sieciach Antykrystusowych / a niewolac iarz-
mem Papiestkim / zgolać im oczy zawięznia / na duŝe
swoie mizerna ie bierzac / a namawiaiac / ŝeby ich
ŝamych z ochwatami Rzymstkiemi słuchali / im ŝa-
mym oślepi wierzyli bez wseltkiego rozsądku a do-
swiadczenia /

Marr.
Ann. p. 92
Baleus p.
467. 470.

Zwierciadło nabożeństwa

świadczenia / które Bog sam przez wsta Apostolskie
ludziom czynić przykazał / mówiąc: Wszękiego
doświadczaćcie. Nie każdemu duchowi wierzyć:
probujcie duchow / jeśli z Boga są. Bronią tego Je
zuitowie / a nad to przysięgami ludzi omamione os
bowiezuia / żeby nie słuchali ścżyrey Ewangeliey
Ewangelików. Księgi ich z piśmą S. y świętych
doktorow wzięte / żeby nie słowem Bożym / ale o
gntem tłumili. A nawet to nasprośnię się lice Anty
chrystowego niewstydu po sobie pokazują / że grun
tu wiary Krześcijańskiej / y próby napewnię się
piśmą S. słow od samego Boga podanych / ludziom
Krześcijańskim czytać bronia. Dosyćci od nich Szá
tan ma na tym / że tak nasienie słowá Bożego przez
nie ludziom wydart: Bo kto słow Bożych nie słu
cha (na zmyślonym kosciele / na ludzkim ramie
niu polegające) już z Wycá Dyała jest / Joan: 8.

Ci Mniśy nowi / nad zwyczaj wszystkich inśy
regul / y Księżey / by wszędy byli / wdali się też do
škół / a są bakałarzmi y mistrzami dzieci. Czemuś to
wśdy? Czegoś wśdy wczas? Ależ to iásna / iż przy nabo
żeństwie / y przy dysputáciách swych działki Krześci
ańskie w prawuś w błędy Rzymskie / żeby więcej
poważali papieża z dekrétami ie^o / niż Boga z piśmę
S. Ale to żalosnię się / że młodzieńcow Krześcija
ńskich zgola nie zabawiało fundamencem wiary
Krześcijańskiej czytaniem Bibliey / lecz do pogán
skich marnych ksiąg odwodzi / y zanarżają / a wśta
myśli ich. Aż więc ta własna Jezuitká / nigdy nie
spodziewana niesłáchetność a złość / na nie się już
wyiawia / czegośmy temi czasý znákomu ym licem
na nie došli / że mistrzowie školy Jezuitckiey wczas
pilnie

Krześcijańskiego w Polsce.

pilnie Filozofiey młodzienskiej (zwłaszcza gdzie mogą w rękę swych niecsynów Ewangelików) nie znaczenie a zdradzenie w prowadzając w nie pogański ateizm (co iednak we Włoszech już pospolitą / y rzadko które panie nasze stamtąd tego z sobą przyniesie) aby o piśmie / a słowie Bożym / a nawet snadź o Bogu nie wierzyli. Ze wszystkich ludzi Krześcijańskich / a w tym y z onych dawnych s. doktorów medrkowie Jezuitcy sobie szydzą / nazywając ie vulgus Theologorum credulum, iż wierni Krześcijaństwo są młotem lekkomyślnie wierzący / bez dołożenia się swego rozumu. A tak on śmiertelny a nie wleczonej iad niedowiarstwa szatańskiego / w serca ludzi młodych / a w rozumy stare puszczają / z pogańskich Filozofów ślepych / z Platona / Aristotelesa / Porfiriusa / y Libaniusa / y innych odpowiednich nieprzyjaciół wiary Chrześcijańskiej podawając im argumentów sprośnych / które mi pogańscy na wiary Krześcijańskiej szturmowali / gdy z Mojżesza y drugich świętych rzeczy niepodobne rozumowi pogańskiemu zgromadzali / y po swemu nosili / a zacność piśm świętych najeżdżali / a bluźnili. Taką śmiertelną trucizną pogańską Jezuitowie zarażając myśli ludzkie / do tego wiódą / aby ludzie pod iarżmem Papieśkim z niewoleni / z Krześcijaństwa mizernym pogaństwem się zstali.

Ach niestety / i takich smy to złych / a żałosnych ciąsów dożekali. A widać wiele rodziców dobrych nie czynia się w tym / że Jezuitom działki swe do szkoły oddając / Młochowi zgola Szatanowi na bisurmiństwo ie ofiarują.

Ci iadownicy Mnišky / a i tak nie są ona szatańska /

Zwierciadło nabożeństwa

o ktorey prorokowano Apoc: 9. iż są iako skąpy do
 boiu gotowe / ku walczeniu o stolec Antykrystow / a
 mają na głowách swych korony iakoby złote / ozdobi-
 eni imieniem iakoby Jezusowym / a jaćni y wziet-
 ci będąc v światá y potentatow: Włosy ich iako
 niewieście / obyczajem biatychgłow pochlebnie sie
 łasiąc / y wymysłonemi ubiorámi á czáczkámi na-
 bożenstwo swe zdobisc / á do niego wabiąc. Zeby
 mają lwie / á są w pancerzách żelázných / prawdę o-
 trutnie śarpiąc / gryząc / á niszcząc : á wykretni
 niewstydliwemi ludziom Krześciáńskim silni / á ry-
 cerzom Krystusowym przykrzy / y ku przekonaníu á
 náwroceníu trudni. Głos strzydl ich / iako renten-
 wozow / y koni do boiu bieżących / iż ich vsilowánia /
 náuki / budowánia / inquisicie / y wszystkie rady / á
 postępti / do tego sie tylko ściągáją / żeby poświęcić
 w trolestwách rozruchy / mordy / á zálosne wojny /
 o wiáre sie wśczęnáły á działy. Agony ich iako v
 Tiedziwiadka / á w nich żadlá. Toć to te iádownite
 Tiedziwiádkowe y smocze agony / y żadlá / ktore Jes-
 zurowie / w łasiwshy sie w serca ludzkie inż wyia-
 wiają / á owoc náuki swey nákoniec pokázuis / w
 átheizmi pogański papiestwem ludzie w práwuiąc
 (żeby v nich pochwili Biblia Boża / w iedney wa-
 dze z Alkoranem Tureckim bylá) á dusze ludzkie
 do trwog y máł piekielnych przywodząc. Acż y tu
 ná ogon spraw Jeznickich / w záburzonych á zálo-
 snie wywroconych trolestwách światá / nákoniec
 ludzie / ále nie wcześ takucżto / iako przesłych wie-
 tow przodkowie náhy ná trzyżaki / pláć á biáć á
 beda. Ale płomień tey śaráncze / iako predko sie w-
 zniecíl / tak nie dugo będzie świecił.

Flowy

Krześcijańskiego w Polsce.

Nowy Kalendarz/za powodem Papieża Grzegorza 13. a mandatem Króla Stefana do Polski w prowadzono/ roku 1582. Na który wszyscy porzucili Papieżnicy y Ewangelicy / oprócz tych co Ruskicy wiary. Odmianę za nowym Kalendarzem uczynił Papież/która też w Polsce tego Papieżnicy przyieli / pierwsza Ewangelia Adwentowa wyrzuciwszy / trzy z miejsc swych pomknęli/ a na czwartą niedziele nową podali. Która to odmiana/ zstąpiła załośny gwałt chwale Syna Bożego/ w przypominaniu a obchodzeniu naprzędniejszego uczynku/ pierwszego adwentu tego/ z którym Ewangelia wyrzucono. A tak te pamiątki główne w Krześcijaństwie / o wcieleniu a przyściu Pańskim na świat zagładzono/ y wszystkie porządki nabożeństwa Krześcijańskiego dni adwentowych z sta rodawną zwyczajamy / gwałtem ślepym pomieszano: W pierwszej Niedziele o dniu sadnym/ a w czwartą nie wiem o czym kaza: Starodawne doktorów / a Kościelne Katołickie postylle (któreśmy nadobnym zwyczajem przeszłych wieków utwierdzone zastały) o adwencie Pańskim pohambiono/ z adwentu nie adwent uczyniono. A zgoła nie tylko adwentowi/ ale y porządkowi obchodów świąt dorocznych Krześcijańskich/ sprośnię głowę wetero/ a fundament wywrocono. Także wyrzucili one/ co są na S. Trojce czytano/ a inko wstawili. Wyglądziły też one o bogactwie. Bo snadź Papież y rokoszni Pralaci domyślili się/ że to właśnie o nich/ co na Prorockich y Apostolskich piśmiedach nie przedstawia. Za czym kilka Ewangelii o tydzień pomknęli. Także opuścili one o miłosierdziu/ snadź go nie mają woli czynić.

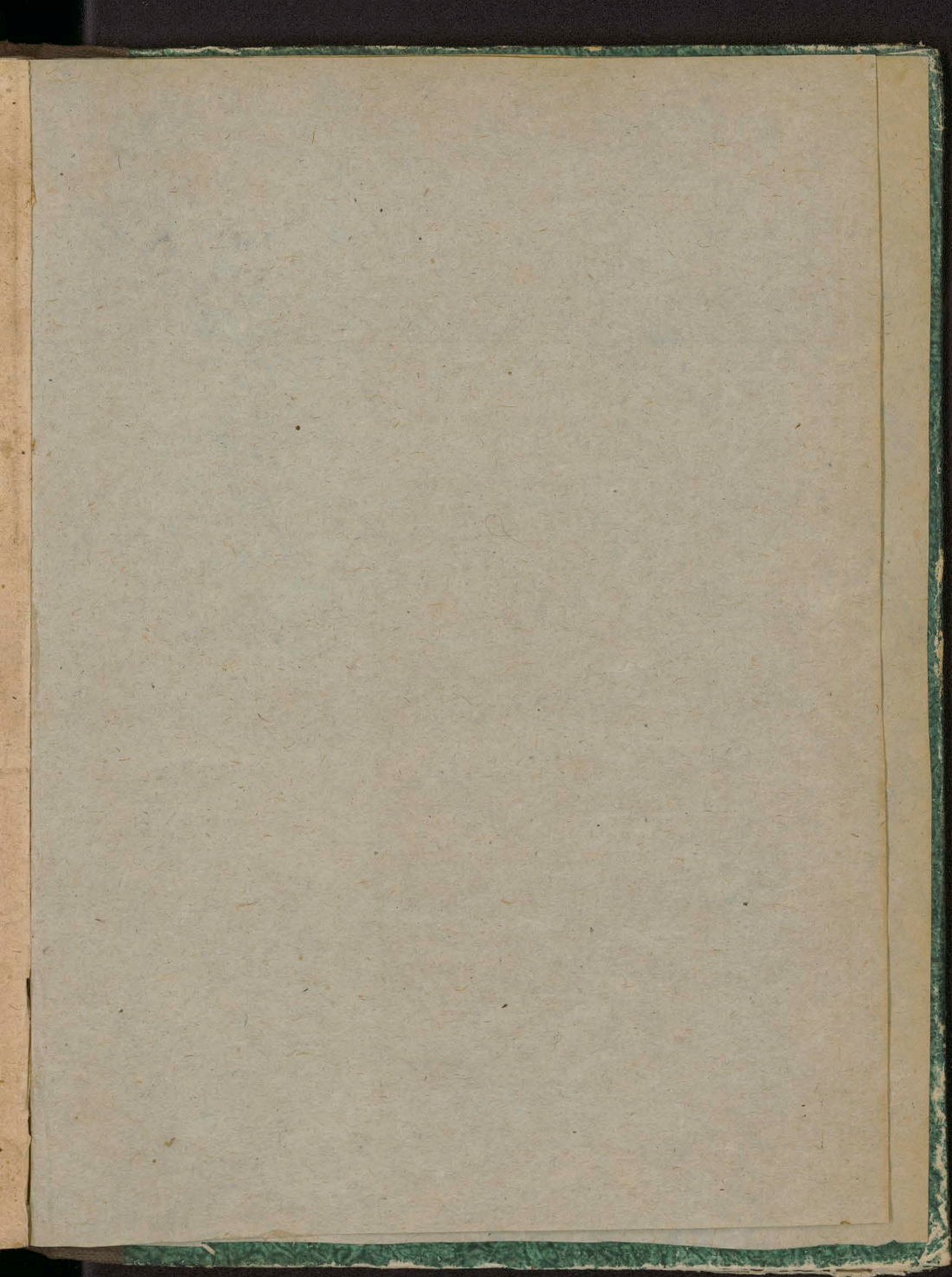
A drugich

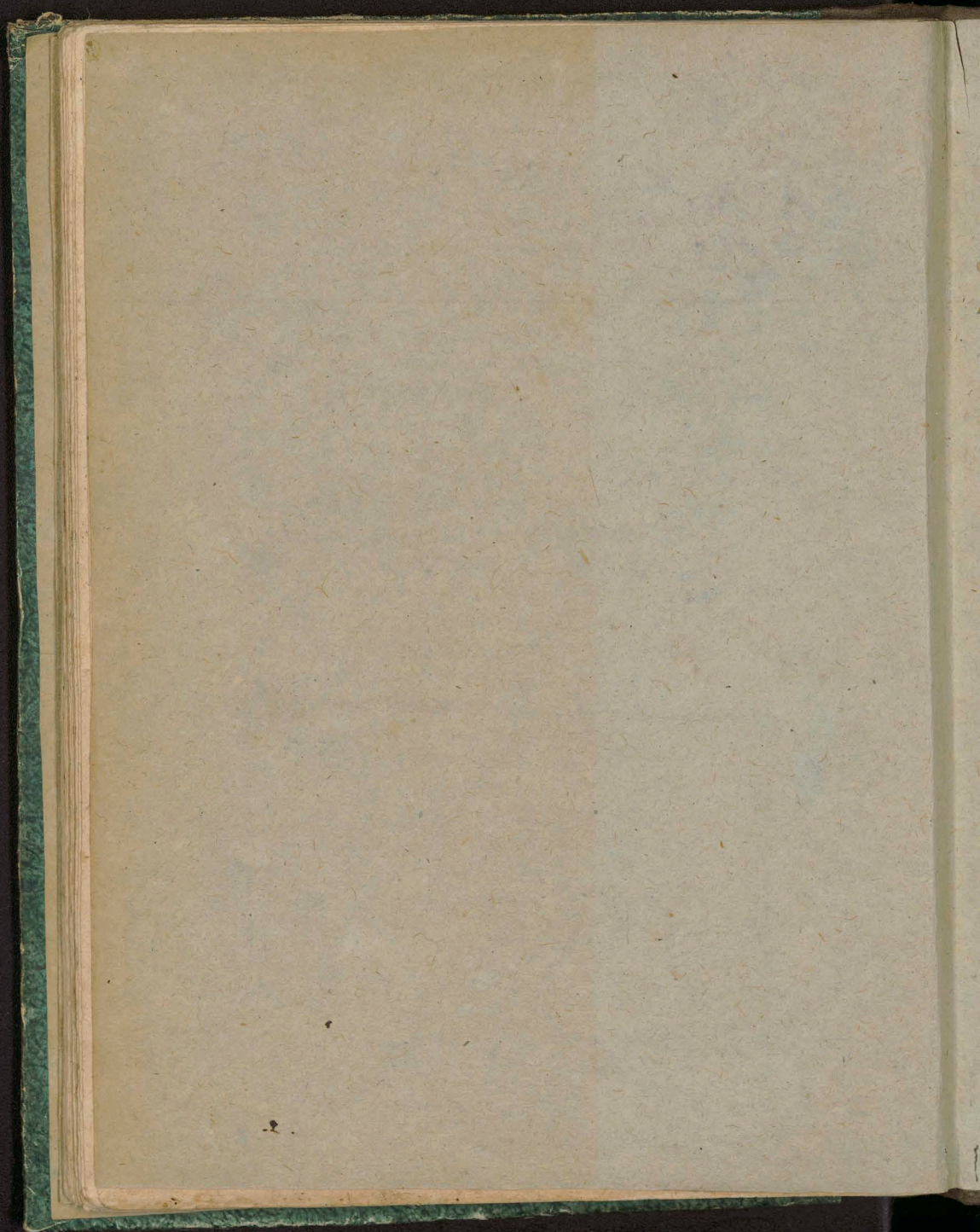
Zwierciadło na bożenstwa

A drugich Niedzieli wſhytkich Ewangeliy poſnitne-
li/ ſe im kwoli/ odwie niedzieli w przod poſtoczyć
muſiały. Takſe na oſtatnie niedziele inſzych mtey-
ſciami nakładli. Na ktora leſtkomyſlna a żałoſna
odmiانة/ właſna Jezuicko ſtruciſke/ y ſami dawno
papieſnicy ſtatecznieyſzy amarykuis. A Ewange-
licy zgoda na nie nie pozwolili/ ale zoſtali przy o-
nym nadobnym porzadku/ z ſtarodawna kuſnie y
bacznie poſtanowionym/ a dorychmiaſt zgoda od
koſciola krzeſcianaſkie° chwalebnie wtwierdzonym.

Prozno tedy nam Ewangeliſtom ci panowie Je-
zuitowie/ y inſzy mniſzy/ ktorzy z kuchi Papie-
ſkiey żył y tył/ zārzucają: iakobyſmy odſtapirſzy
koſciola powszechnego Krzeſcianaſkiego/ mieli ſie
lada od cztowieka vprzedzione y a zmyſloney wiar-
ki chwycić: gdyſ nie z wymyſłow ludzi ptonych nie
mamy: owſem vgruntowana y zaſadzona mając
wiare ſwa na piſmniech Prorockich y Apoſtoſkich/
na nich ſamych polegając / Kryſtuſa Pána ſame-
go prawdziwym być Paſterzem/ y głowa iedyne
koſciola S. wierzymy y zeznawamy: a Wloſkiemu
ſie namiąſtkami brzydziem y ktorzy iako ſie
poſtazało dowodnie/ żadzam y luboſciam
ſwym cielesnym dogadzać/ trzo-
de pańſka gnoſili y niſzczyli y teſ-
raz tłumić nie przeſtają

Biblioteka Jagiellońska

stdr0033840

